

Доцноантичка топонимија на Македонија и Тесалија во делото *De aedificiis* на Прокопиј*

Јасминка Кузмановска

Институт за национална историја
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје

kuzmanovska.jasmina@gmail.com

Во панегирикот на Прокопиј *Περὶ κτισμάτων* (*De aedificiis*) се набројани и опишани големите градби – утврдувања, храмови, мостови и манастири подигнати од владетелот Јустинијан I во различни делови на големата Римска Империја. Од сите овие набројани градежни потфати, во фокусот на научниот интерес на дисертацијата *Доцноантичка топонимија на Македонија и Тесалија во делото De aedificiis на Прокопиј* се имињата на утврдувањата.

Во *Уводот* на докторската дисертација, покрај сумарниот преглед на досегашните истражувања, назначена е целта на преземеното проучување, а тоа е, пред сè, да се овозможи подобро согледување и разбирање на јазичната реалност во определени области на Балканот во доцноантичкиот период.

Во главата *Преглед на историските услови во времето на Јустинијан I*, како и во третата глава *Претставување на изворот – Прокопиј, De aedificiis*, акцентот е ставен на списокот, неговите општи одлики, композицијата, можните причини за негово пишување, како и времето на неговото настанување.

Главниот дел на докторската дисертација насловен *Анализа на изворите* започнува со преглед на најчесто користените извори со кои се дополнуваат и споредуваат топографските податоци на Прокопиј. Предметот на истражување е ограничен на географските подрачја што опфаќаат утврдувања забележани во Македонија (46) и Тесалија (18) кои, заедно со два града споменати во текстот надвор од списоците, сочинуваат вкупно 66 топоними.

Методолошки е применета систематска етимолошко-филолошка анализа на топонимите забележани во списокот. Секое утврдување во посочените области е проучено комплексно, преку анализа на историографските, епиграфските и археолошките податоци. Истовремено, графијата посведочена кај Прокопиј е споредена со формите забележани кај другите примарни извори релевантни за периодот на доцната антика, при што за секој поединечен топоним е дадена соодветна филолошко - лингвистичка интерпретација. Имајќи го предвид фактот, што повеќето места во списоците на Прокопиј се *ἄραχ λεγόμενα* (посведочени само на едно место), при истражувањето се користени и археолошки податоци, како и епиграфски и нумизматички сведоштва.

Во *Заклучните согледувања* се презентирани резултатите од поединечните истражувања на топонимите. Тие покажуваат дека голем дел од имињата на места

се по своето потекло грчки, а по начинот на образување се одбележани неколку групи.

Одреден број од толкуваните топоними и од Македонија и од Тесалија се несомнено предгрчки.

Очекувано, добар дел од забележаните топоними имаат латинско потекло. Тоа се најчесто имиња на вили и имоти поврзани со личното име на сопственикот.

Присуство на топоними од словенско потекло во обработените списоци на утврдувања не е забележано.

За мал број топоними, и покрај настојувањата, не може да се утврди сигурна и издржана етимологија.

Една од целите на истражувањето беше не само истражувањето на етимологијата на секое име поединечно, туку, доколку е тоа можно, укажување на најверојатната локализација на утврдувањето. Во таа смисла е предложена убијација на тврдината *Κομμαρκάνα* кај селото *Комарчане* крај Прилеп, како и идентификација на утврдувањето *Βρυγίτζης* со патната станица *Brucida*.

* Докторска дисертација под наслов *Позноантичка топонимија Македоније и Тесалије у Прокопијеву делу De aedificiis*, одбранета на 15.03.2013 година на Филозофскиот факултет при Универзитетот во Белград.